



Slovenska
filharmonija

FKK



FKK 6

Sezona 2024/25

Neimenovano

FKK 6 Sezona 2024/25

5. in 6. junij 2025 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Neimenovano

Orkester Slovenske filharmonije

Ivor Bolton

dirigent

Ana Dolžan

koncertna mojstrica

Joseph Haydn (1732–1809)

Simfonija št. 103 v Es-duru, Hob. I:103,
»Tremolo timpanov«

Adagio – Allegro con spirito

Andante più tosto allegretto

Menuet

Finale: Allegro con spirito

.....

Johannes Brahms (1833–1897)

Simfonija št. 4 v e-molu, op. 98

Allegro non troppo

Andante moderato

Allegro giocoso

Allegro energico e passionato



ARS

Koncert snema in neposredno prenaša
program Ars – 3. program Radia Slovenija.

Po kar treh desetletjih službovanja pri knezu Nikolaju I. Esterházyju je **Joseph Haydn** prejel odpoved. Pri Esterházyjih mu je bil v tem obdobju v čudoviti baročni banketni dvorani neprestano na voljo orkester, s katerim je lahko dnevno brusil svoje skladateljske zamisli, redno preizkušal, kaj v simfonični in komorni glasbi deluje in kaj ne, in med tamkajšnjim delovanjem elemente modnega klasicističnega glasbenega jezika kot prvi prignal do umetniških vrhuncev. Anton Esterházy, ki je nasledil Nikolaja, ni delil očetove naklonjenosti glasbeni muzi. Četudi so Esterházyji spadali med najpremožnejše plemiške družine v tem delu Evrope, sta mu obsežen korpus glasbenikov in kapelnik predstavljala malodane le visok strošek. Vendar izguba stalne zaposlitve Haydnu ni pomenila kakšne pretirane osebne tragedije, temveč prej svojsko osvoboditev. Za gmotni položaj mu namreč ni bilo treba skrbeti. Ne le da je bil njegov genij prepoznan že po domala vsej Evropi in da je imel sklenjene pogodbe s številnimi eminentnimi glasbenimi založniki, tudi Anton mu je v znak hvaležnosti za dolgoletno zvesto služenje njegovemu očetu pokril vse potne stroške in zagotovil rento. Za povrh pa si je skladatelj že dolga leta želel zamenjati službo. V nekem pismu je zapisal, da se prej kot cenjeni mojster glasbene obrti počuti kot hlapec dvorjanom in njihovim muham. Ko se je zares razhudil, se je označeval za »sužnja«, »siroto«, »ubogo bitje«, ujeta med štirimi stenami v dvorcu na takratnem madžarskem podežlju (Eisenstadt, slov. Železno, je spadal pod habsburško Kraljevino Madžarsko). Zato se je tudi nemudoma odpravil na mondeni Dunaj, kjer se je okoli njega zbrala vsa umetniška smetana, med njimi tudi Mozart, in kjer so Haydnovo glasbo redno izvajali na tamkajšnjih imenitnih glasbenih

večerih. Vest o skladateljevi »brezposelnosti« je v hipu prišla tudi do londonskega impresarija nemških korenin Johanna Petra Salomona, ki je Haydna brž osebno obiskal, se mu poklonil in ga povabil v angleško prestolnico. »Papa« Haydn se je že prihodnje leto (1791) odpravil v London, kjer je doživel skladateljski triumf; obravnavali so ga kot pravega zvezdnika svetovnega formata. Navdušen nad sprejemom in hvalo, ki jo je žela njegova glasba, je obisk ponovil in se zadržal kar poldrugo leto. Med letoma 1791 in 1795 je tako nastalo ducat »londonskih« simfonij, ki so tudi sklep njegovega bogatega simfoničnega opusa. Polovica teh je iz časa drugega obiska Anglije, zaključne tri pa naj bi mu prinesle sploh najvišji honorar dotlej, kar je z navdušenjem zapisal tudi v svoj dnevnik.

Haydn je v skladu s tedanjo prakso izvedbe svojih simfonij običajno vodil sam za klavirjem. Za predzadnjo med njimi, **Simfonijo št. 103 v Es-duru**, pa je zaradi proporcev orkestra, ki je obsegal kar šestdeset glasbenikov, za pomoč prosil tudi koncertnega mojstra. Skladba je požela hvalo: o prvi izvedbi dela v Kraljevem gledališču na londonskem West Endu je časopis *The Morning Chronicle* zapisal, da je zazvenela »še ena nova simfonija rodovitnega in očarljivega Haydna. Kot običajno, delo vrvi od genialnih rešitev tako v melodični kot tudi harmonski izpeljavi«; kritika časopisa *The Sun* je poročala o »dolgem aplavzu Haydnovi novi simfoniji, višku veličastnosti in bogate domišljije«. Haydn je na tej točki kariere, ko je kot »oče simfonije« napisal že prek sto skladb v

tej zvrsti, lahko pričakoval, da bodo občinstva verjetno dobro seznanjena z njegovo glasbeno govorico in nasploh s prvinami klasicistične simfonije. Zato je, v samonanašalni maniri, lahko posegel po formalnih in motivičnih presenečenjih, po poigravanju s poslušalčevimi pričakovanji. Od tod izhaja tudi pregovorna Haydnova šaljivost, ki jo je angleško poslušalstvo bržkone dobro razumelo: marsikatera formalna enota ni dosledno ponovljena, temveč rahlo spremenjena vznikne na povsem nepričakovanem mestu. Periodičnost je mestoma podrta; lažne reprize v sonatnih stavkih postanejo vedno pogostejše; modulacije v izpeljavi daljše in bolj napete. Kot večino »londonskih« simfonij tudi *Simfonijo št. 103* odpre počasni uvod, v katerem se srečamo s slavnim tremolom na timpanih, ki je skladbi nadel tudi neformalni nadimek. Prav v uvodnem tremolu se skriva takrat dobro znan gregorijanski napev *Dies irae*, torej eden izmed delov latinske maše za umrle, ki s premestitvijo v tolkalski part zadobi veliko bolj lahkoten, morda celo črnohumoren ton. Zaradi številnih podobnih ambivalentnosti – na ravni oblike, pa tudi tonalitete, teksture, metruma in harmonije – in spretnega premeščanja njihovih razrešitev specialisti za Haydnovo glasbo trdijo, da lahko to simfonijo razumemo tudi kot nekakšno napoved tistega, kar bodo pozneje postali ključni elementi, ki se jih bo oprijela glasbena romantika. Kot zanimivost dodajmo še, da najnovejše muzikološke raziskave potrjujejo, da je bil Haydnov oče pevec v avstrijski vasi s številno hrvaško manjšino. Zato lahko hrvaško ljudsko izročilo najdemo posejano na povsem nepričakovanih mestih Haydnovega opusa; celo melodija slovitega *Deutschlandlied*, ki je postala nemška himna, naj bi bila skovana na podlagi obrisov *Stal se jesem v jutro*

rano. No, drugi variacijski stavek z dvema temama *Simfonije št. 103* prav tako temelji na melodiji hrvaške ljudske pesmi, za uvodno temo sklepnega sonatnega rondoja pa vemo, da izvira iz ljudske *Divojčica potok gazi*.

Tudi **Johannesu Brahmsu** delo z ljudskim ali vsaj ljudsko obarvanim gradivom, ki ga je venomer podvrgel natančni estetizacijski obravnavi, ni bilo tuje; gotovo poznate vsaj njegove *Madžarske ples*e. Vedno skromnega značaja je nekemu znancu na Dunaju po vrnitvi s poletnega oddiha na avstrijskem Štajerskem na vprašanje o svojih tamkajšnjih umetniških dosežkih odvrnil, da »ni ustvaril ničesar tako veličastnega«, temveč je spet »na kup spravil zgolj nekaj polk in valčkov«. To je bila laž – zadnje mesece je snoval svoje zadnje delo v zvrsti veličastne romantične simfonije, ***Simfonijo št. 4 v e-molu, op. 98***.

Zgodba Brahmsovega skladateljskega in družbenega vzpona je znana. Začel je kot reven pianist, ki se je preživiljal s preigravanjem skladb po neuglednih hamburških kavarnah ter z le redkimi »resnimi« recitali. Življenjska naključja so ga pripeljala v stik z Robertom Schumannom, ki ga je pri mladih letih javno okronal za Beethovnovega naslednika ter ga s tem pahnil v dvajsetletno mukotrpno snovanje simfonije, ki bi bila vredna višin nemškega glasbenega polbožanstva. Finančno se je sicer preskrbel šele po uspehu *Nemškega rekviema*, dokončno pa je zaslovel, ko je leta 1876 prvič zazvenela »Beethovnova deseta simfonija«, torej Brahmsova *Prva*. Do takrat je že položil svoje skladateljske stave: Brahmsova glasba je Beethovново dediščino nadaljevala »od znotraj«, z razvijanjem čiste glasbene logike, trenja

med gradivom in vsebino, pri čemer je za vodilo vzel najdrobnejši element, motiv, prepoznavno glasbeno enoto, ki jo razvija, variira, postavlja v različne kontekste in medsebojne odnose, s tem pa glasbeni stavek pne med silnicami organske rasti kompozicije in konstrukcijskega navdiha. V tem lahko bržkone srečamo tudi Brahmsova politična naziranja. Druga, konkurenčna nemška romantična šola, ki sta jo zastopala predvsem Wagner in Liszt, se je namreč namenoma odpovedala glasbeni imanenci in se spustila v odrsko epiko (glasbene drame) in uokvirjanje glasbene naracije z izvensglasbenim (simfonična pesnitev). Javnost bolj konservativnih nazorov je v teh potezah prepoznavala tudi popuščanje množičnemu okusu, spust iz žlahtne glasbene abstrakcije v reprezentacijo, slikanje oprijemljivih in s tem lažje dojemljivih glasbenih pripovedi. Med zastopniki tega stališča je bil tudi Brahms, ki je v koncesijah množičnemu okusu videl med drugim vzporednico porastu antiintelektualizma, antisemitizma in nasploh novega tipa populistične politike, ki jih bo v letu Brahmsove smrti združil nastop mandata kontroverznega dunajskega župana Karla Luegerja, Hitlerjevega vzornika. Skratka, ko se je Brahmsu po desetletjih končno uspelo povzpeti med samo smetano meščanskega razreda, je ta po njegovem mnenju že zdrknil v dekadenco in krhanje »nekdanjega« dobrega okusa, kar je bilo po prepričanju politično bolj zadržanih struj mogoče razbrati tudi v določenem tipu glasbenih novosti.

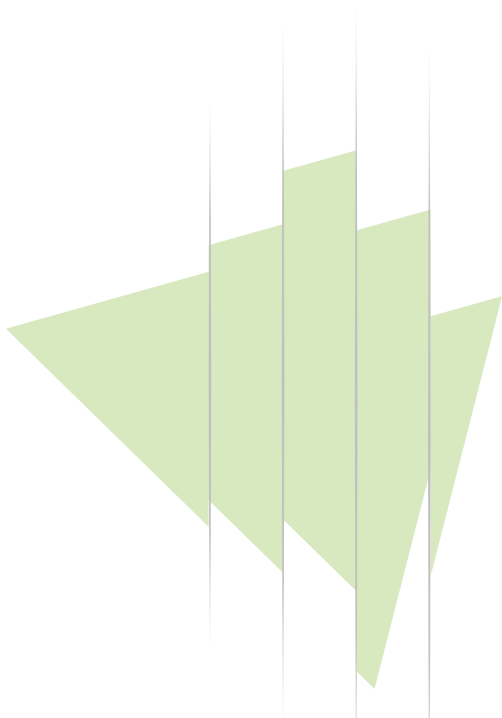
Pred stisko, ki so jo v njem vzbujali tudi politični viharji velemesta, se je Brahms torej rad umikal na podeželje. Med letoma 1884 in 1885 se je v mestecu Mürzzuschlag le leto po nastanku *Tretje* posvetil ustvarjanju novega, sklepnega dela svojega simfoničnega opusa. Zgolj nekaj mesecev pred

Johannes Brahms

prvo predstavitevijo dela v celoti je – značilno negotov v svoje dosežke – potipal pri zvesti svetovalki Elizabeti von Herzogenberg, kaj meni o prvem stavku. Skrbelo ga je namreč, da »tukajšnje češnje nikoli ne dozori do pravega okusa«. Dvomi so bili odveč. Ko je s prijateljem na dveh klavirjih zaigral delo v celoti, je znani dunajski kritik in Brahmsov najtesnejši zaveznik Eduard Hanslick pripomnil, da »se počuti, kot da bi ga pretepla dva neverjetno inteligentna človeka«. Skladateljeva črnogledost je namreč botrovala sicer čustveno in intelektualno zahtevnemu delu, ki pa je bilo nemudoma prepoznano kot mojstrovina brez primere, saj – v nasprotju s »populističnimi« stvaritvami svojega časa – terja »navdušenje raziskovalca ali znanstvenika, ki odkriva skrivnosti tega stvarjenja«. Prav v *Četrti simfoniji* je Brahms namreč dosegel enega izmed viškov svoje značilne tehnike dela z motivom in to je posledično zamajalo trdno strukturo sonatnega stavka ter kompozicijo pripeljalo kar najbližje idealu že omenjene organske rasti, paradoksalnega »modernističnega« napredovanja s tradicionalnimi sredstvi, ki je na podlagi zvestobe čistemu skladateljskemu postopku načelo uveljavljene formalne gabarite. Tako se iz stavka v stavek standardne oblike širijo, razpadajo, na koncu, v sklepnem stavku, pa se Brahms odpove klasičnemu sonatnemu finalu in zavoljo svojega variacijskega kreda poseže po starem, po baročni obliki passacaglie, ki temelji na ponavljajočem se basovskem vzorcu. Za izhodiščno variacijsko temo, iz katere je izpeljal trideset variacij,

je Brahms prilagodil melodijo s konca *Po tebi, Gospod, hrepenim*, ene izmed Bachovih kantat. Zaslišali boste gosto glasbeno govorico, za katero se zdi, da ne obljublja enoznačnega konca z božansko odrešitvijo, temveč tako v kompozicijskih prvinah kot tudi v svoji izjavi ostaja ambivalentna. Tudi zato je skladba med najpodrobneje in najbolj raznoliko analiziranimi v zgodovini glasboslovja. Tako kot velja za vsa velika kanonska dela, tudi interpretacija Brahmsove *Četrte simfonije* bržkone nikoli ne bo dobila dokončne pike; v njej se vedno znova najde kaj, na kar poprej nismo bili pozorni, morda celo nekaj tistega ritma polk in valčkov, na katere je anekdotično namignil skladatelj.

Lovrenc Rogelj



Ivor Bolton

dirigent



Foto: Nancy Horowitz

Ivor Bolton velja za enega najuglednejših in vsestranskih dirigentov baročnega in klasičnega repertoarja.

Dvanajst let je bil šef dirigent Orkestra Mozarteum, s katerim je posnel med kritiki odlično sprejeto serijo Brucknerjevih simfonij. V Kraljevem gledališču v Madridu, kjer od leta 2015 zaseda mesto glasbenega direktorja, in v Kraljevi operni hiši Covent Garden v Londonu je dirigiral opero *Billy Budd* Benjamina Brittna, ki jo je revija

Opernwelt izbrala za predstavo leta 2017 in 2019. S Simfoničnim orkestrom Basel, katerega šef dirigent je od leta 2016, je posnel serijo del Gabriela Fauréja. Je tudi šef dirigent Dresdenskega festivalskega orkestra.

Od leta 1994 tesno sodeluje z Bavarsko državno opero, kjer je vodil številne uprizoritve, med katerimi so najbolj izstopale izvedbe oper Monteverdija, Händla in Mozarta. Za svoje udejstvovanje v Münchnu je prejel prestižno gledališko nagrado Bayerischer Theaterpreis, lani pa bil za izjemne dosežke na področju glasbe v Buckinghamski palači odlikovan z nazivom poveljnika britanskega imperija.

Bil je glasbeni direktor ansamblov English Touring Opera in Glyndebourne Touring Opera, poleg tega pa je sodeloval z Orkestrom Maggio Musicale Fiorentino, Pariško nacionalno opero, Kraljevo operno hišo Covent Garden in Angleško nacionalno opero ter opernimi hišami v Bologni, Bruslju, Amsterdamu, Lizboni, Sydneyju, Berlinu, Hamburgu in Genovi.

Bil je glavni dirigent Škotskega komornega orkestra ter gostujoči dirigent Orkestra Tonhalle iz Züricha, Kraljevega orkestra Concertgebouw, Rotterdamskega filharmoničnega orkestra, Pariškega orkestra, Orkestra Gürzenich iz Kölna, Dunajskih simfonikov in Freiburškega baročnega orkestra. Večkrat se je predstavil tudi na festivalu BBC Proms in v Lincolnovem centru v New Yorku.

V prejšnji sezoni je v Kraljevem gledališču v Madridu izvedel opero *Orlando* Georga Friedricha Händla ter v Bavarski državni operi dve Mozartovi operi, *Beg iz Seraja* in *Idomenej*. Koncertiral je z Brucknerjevim orkestrom iz Linza in Nizozemskim

filharmoničnim orkestrom, nastopil v gledališču La Fenice v Benetkah ter sodeloval na Mozartovih tednih in Salzburškem festivalu.

V sezoni 2024/25 bo poleg koncertov v Baslu in Dresdnu v Kraljevem gledališču v Madridu izvedel Mozartovo opero *Mitridates, kralj Pontusa* in v Dunajski državni operi *Figarovo svatbo*. Nastopil bo v Danskem kraljevem gledališču v Københavnu in zopet v beneškem gledališču La Fenice, na Mozartovih tednih in Salzburškem festivalu ter kot gostujoči dirigent med drugim sodeloval z Orkestrom Tonkünstler, Belgijskim državnim orkestrom in Simfoničnim orkestrom Frankfurtskega radia.





Erazem
Žganjar
flavtist

Hvala, ker nas podpirate.

**mladi
upi**

mladi-upi.si



Partnerji projekta:



**Zavod
Vse bo v redu**

POP

MØBILIZE
FINANCIAL SERVICES

 **europlakat**

DELO

 **otpbanka**

in2

T2

ADRIAMEDIA
LJUBLJANA

HITRADIO
center 

BTG

 **COMTRADE**
SYSTEM INTEGRATION

 **GENEPLANET**



Slovenska
filharmonija



DOBRODELNO

KONCERT ZA DIHALA

Zbrana sredstva bodo namenjena za nakup
bronhoskopske opreme za izvajanje
diagnostičnih in terapevtskih posegov
pri hudo bolnih otrocih, ki se zaradi bolezni
dihal zdravijo na Pediatrični kliniki UKC Ljubljana.

PETEK
13. JUNIJ 2025
19.30

Dvorana Marjana Kozine
Slovenska filharmonija

Nakup vstopnic lahko opravite
prek spleta ali na blagajni
Slovenske filharmonije.



**Nakup vstopnic
in dobrodelne donacije**

Več informacij o dobrodelnem koncertu lahko preberete na www.rklg.si.

univerzitetni
klinični center ljubljana
University Medical Center Ljubljana



Zdravje. Znanost. Vedno tu.
Health. Science. Always here.



Rotary
District 1912





Slovenska
filharmonija



Vabljeni na grajski koncert Orkestra Slovenske filharmonije

grad Zužemberk

Koncert za abonente in abonente

22. junij 2025 ob 20.00

Povezovalac dogodka: Tilen Artač

Orkester Slovenske filharmonije

dirigent **Kahi Solomnišvili**

solisti **Marta Sesar, Jože Rošar, Blaž Ogrič,**

Ivan Šoštarič, Manja Slak

spored **W. A. Mozart, A. Dvořák, M. Haydn,**

U. Krek, C. Saint-Saëns

Obisk koncerta je za abonente **brezplačen**. Prijave zbiramo **do 15. junija 2025 oz. do zapolnitve mest** na e-naslovu **aleksandra.korbar@filharmonija.si**. Za abonente bo organiziran tudi brezplačen avtobusni prevoz. Prijave obvezne ob rezervaciji vstopnice.



Slovenska
filharmonija

Moč lepote

Abonmaji Slovenske filharmonije

Če jih še nimate, si jih le privoščite in postanite del velike družine Slovenske filharmonije.

Jih že imate?

Potem je skrajni čas, da zanje navdušite še vaše prijatelje, sorodnike in znance. Da vam ne bodo zavidali.

**Lepše bo,
če nas bo več.**

Možnost
spletnega
nakupa!



Izberite svoj abonma.



Abonma Same mogočne skladbe je zavezan impresivnim zvokom nešteti barv – obsežnim simfonijam Mahlerja, Čajkovskega in Brucknerja, priljubljenim delom Holsta, Rahmaninova, Ravela in Dvořáka ter drugim vrhuncem orkestrske glasbe 19. stoletja.

Koncertom abonmaja Filharmonični klasični koncerti je skupna lepota melodij, harmonij in oblik, namenjenih ljubiteljem spevnih del Haydna, Mozarta in Beethovna iz obdobja dunajske klasike ter prijetnih skladb zgodnjih romantikov.



Abonma Sodobne orkestrske skladbe naj poteši okuse ljubiteljev glasbe 20. stoletja ter razvname navdušence nad najnovejšo glasbo 21. stoletja, željne svežih odkritij in spoznanj.

Na Sobotnih izobraževalnih matinejah se posvečamo poljudnim razlagam in zvočnim primerom skladb, ki jih nekaj dni kasneje poslušamo na abonmaju SOS.



Zbor in Orkester Slovenske filharmonije v abonmaju Vokalno-instrumentalni program z najboljšimi pevskimi solisti posegata po presunljivih oratorijih, mašah in drugih tehtnih delih od Bacha in Händla do Brittna, Pärta, Tavenerja in Ešenvaldsa.

Zborovski pevci in ljubitelji zborovske glasbe, vabljeni na koncerte abonmaja Pretežno vokalni cikel, v katerem bo Zbor Slovenske filharmonije pod vodstvom najboljših zborovskih dirigentk in dirigentov predstavil izbrane slovenske in tuje vokalne bisere.



Koncerti Družinskega abonmaja mlade poslušalce vabijo na glasbene dogodivščine in popotovanja, ki v sezoni 2025/26 vodijo skozi kraje, mesta in države, iz katerih prihajajo glasbeniki Orkestra in Zbora Slovenske filharmonije.

Junij 2025

PVC 6

Romantično

8. junij 2025 ob 19.30

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Zbor Slovenske filharmonije

Stephen Layton *dirigent*

Martin Kozjek *bariton*

Spored:

Joseph G. Rheinberger:

Maša v G-duru, op. 151

Peter Cornelius:

Busslied | *Spokorna pesem*

An Babels Wasserflüssen | *Ob babilonskih rekah*

Jerusalem | *Jeruzalem*

Felix Mendelssohn Bartholdy:

Zum Abendsegen | *Ob večerni molitvi*

Jauchzett Dem Herrn, Alle Welt | *Vriskajte Gospodu, vse dežele*

Franz Liszt: Die Seligkeiten | *Blagri*

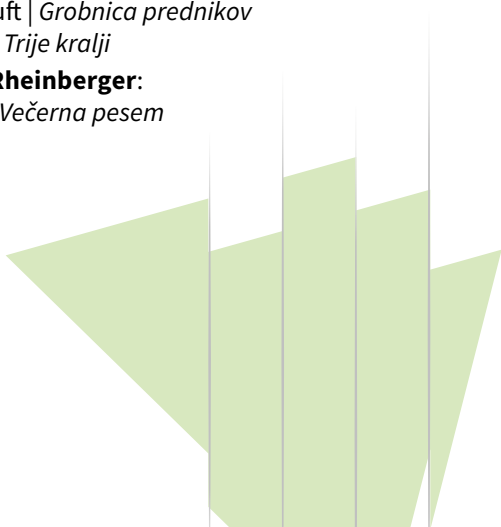
Peter Cornelius:

Die Vätergruft | *Grobница prednikov*

Die Könige | *Trije kralji*

Joseph G. Rheinberger:

Abendlied | *Večerna pesem*





Sio1NET.



TAM TAM

Če želite prejemati redna e-obvestila
o programu Slovenske filharmonije,
sporočite svoj e-naslov na
info@filharmonija.si.

Koncertni list Slovenske filharmonije
Filharmonični klasični koncerti – FKK 6
Izdala: Slovenska filharmonija
Direktor Slovenske filharmonije in
umetniški vodja OSF: Matej Šarc
Umetniški vodja ZSF: Sebastjan Vrhovnik
Avtor spremne besede: Lovrenc Rogelj
Jezikovni pregled: Ana Kodelja
Oblikovanje: Arih Dinamik, d. o. o.
Prelom: Vlado Trifkovič
Ljubljana, junij 2025

Redakcija koncertnega lista je bila končana
2. junija 2025.

ISSN 2350-5117



**Slovenska
filharmonija**



Slovenska filharmonija –
Academia philharmonicorum



@slofilharmonija

**Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije**

Kongresni trg 10

1000 Ljubljana

T +386 1 2410 800

E info@filharmonija.si

www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je Vlada Republike
Slovenije. Dejavnost Slovenske filharmonije financira
Ministrstvo za kulturo.